

Türkiye Enerji Görünümü ve Potansiyel Tedarik Kaynakları Işığında Doğalgaz Piyasası Kanunu'na İlişkin Görüşlerimiz

Gas&Power Enerji Zirvesi
6 Haziran 2013 – Trabzon

Orhan Duran
Yönetim Kurulu Başkanı

PETFORM Hakkında

2000 yılında kurulan PETFORM, geçtiğimiz 12 yılda arama – üretim sektörü ve doğalgaz piyasasının gelişiminde özel sektör ile kamu kurumları arasında kilit rol oynamıştır.

PETFORM üyelerinin 2 ana faaliyet alanı:

- Arama – Üretim Sektörü**
- Doğalgaz Piyasası**

PETFORM Üyesi 53 Şirket

- AKENERJİ
- AKFEL
- AKSA
- ALADDIN MIDDLE EAST
- ANATOLIA ENERGY
- ANGORAGAZ
- ATTİLA DOĞAN İNŞAAT
- AVRASYA GAZ
- AYGAZ
- BATI HATTI GAZ
- BM HOLDİNG
- BOSPHORUSGAZ
- BP
- ÇALIK ENERJİ
- DEMİRÖREN EGL
- DOĞAL ENERJİ
- DOĞAN ENERJİ
- EDISON
- EGEGAZ
- ENEL
- ENERCO ENERJİ
- ENERJİSA
- ENI
- ERDGAZ
- EWE ENERJİ
- EXXONMOBİL
- GDF SUEZ
- GENEL ENERGY
- GÜNEY YILDIZI PETROL
- HATTUŞA ENERJİ
- IBS RESEARCH
- KİBAR ENERJİ
- MARSA ENERGY
- MEDGAZ
- NATURGAZ
- OMV
- PALMET ENERJİ
- PERENCO
- POLMAK
- POZİTİF DOĞALGAZ
- SHELL ENERJİ
- SOCAR
- STATOIL
- TEKFEN İNŞAAT
- THRACE BASIN
- TIWAY
- TOTAL
- TRANSATLANTIC PETROLEUM
- TURCAS
- VALEURA ENERGY
- VALVITALIA
- ZMB GAZ DEPO
- ZORLU ENERJİ

Yeni Petrol Kanunu

Arama-Üretim Sektöründe Yeni Kanun İhtiyacının Nedenleri

- o Piyasa kanunlarının süreç içerisinde içinden çıkarılması (Doğalgaz, Petrol Piyasası, LPG Piyasası),
- o Eski kanunun hukuki çerçevede güncelleme ihtiyacı,
- o Yerli ve yabancı petrol şirketlerini ülkemizde yatırıma yöneltecek teşvikler eklenmesi,
- o Kanunun uluslararası ölçütlere adapte edilmesi
- o Gerçek yatırımcı şirketlerin önünün açılması, çantacılığın elimine edilmesi
- o Arama ve sondaj faaliyetlerinin artırılması, devamında ekonomik keşiflerin yapılabilmesi

Yeni Petrol Kanunu'yla Getirilen Düzenlemeler (I)

- o 2007 yılında 10.Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer'in 4 veto gerekçesi (milli menfaat, memleket ihtiyacı, devlet hissesi, il özel idarelerine gelir aktarımı) ve tüm kamuoyu hassasiyetleri dikkate alınmıştır.
- o Petrol bölgeleri ayrımı kaldırılmış, karasuları dışındaki ruhsatlara ilişkin düzenleme aynen korunmuştur.
- o Arama ruhsatları hektar bazında değil, karalarda pafta, denizlerde ise enlem-boylam bazında belirlenmiştir.
- o Ruhsat verilmesi ve süre uzatımları Yatırım

Yeni Petrol Kanunu'yla Getirilen Düzenlemeler (II)

- o Şirketin Yatırım Programı'ndaki taahhütleri %2 oranında teminata bağlanmış, Bakanlığa taahhüdünü gerçekleştirmeyen şirketin teminatını irat kaydetme ve ruhsatı geri alma hakkı tanınmıştır.
- o Günümüze kadar arama yapılmamış çok riskli sahalarda yapılacak yatırımlar ile geleneksel olmayan (*unconventional*) yöntemlerle yapılacak aramaları teşvik etmek amacıyla teminatlarda indirim imkanı getirilmiştir.
- o Devlet hissesi oranı (%12,5) aynen korunmuş, ancak devlet hissesinin 'kuyu başı fiyatı' yerine 'piyasa fiyatı' üzerinden ödenmesi öngörülmüştür.

Yeni Petrol Kanunu'yla Getirilen Düzenlemeler (III)

- o Potansiyel rezervuarların yeraltı doğalgaz deposuna dönüştürülmesinde mevcut işletmeciye öncelik tanınmıştır.
- o Arama-üretim şirketlerinin jeotermal yatırımlarına da yönelmesini teşvik etmek amacıyla, sondaj kulesi ve ekipmanlarının jeotermal operasyonlarda kullanılmasına izin verilmiştir.
- o Sermaye transferlerinin üç ayda bir yapılabilmesi imkanı sağlanmıştır.
- o Şirketlere 6 aya kadar yabancı personel çalıştırma muafiyeti tanınmıştır.

Yeni Petrol Kanunu'yla Getirilen Düzenlemeler (IV)

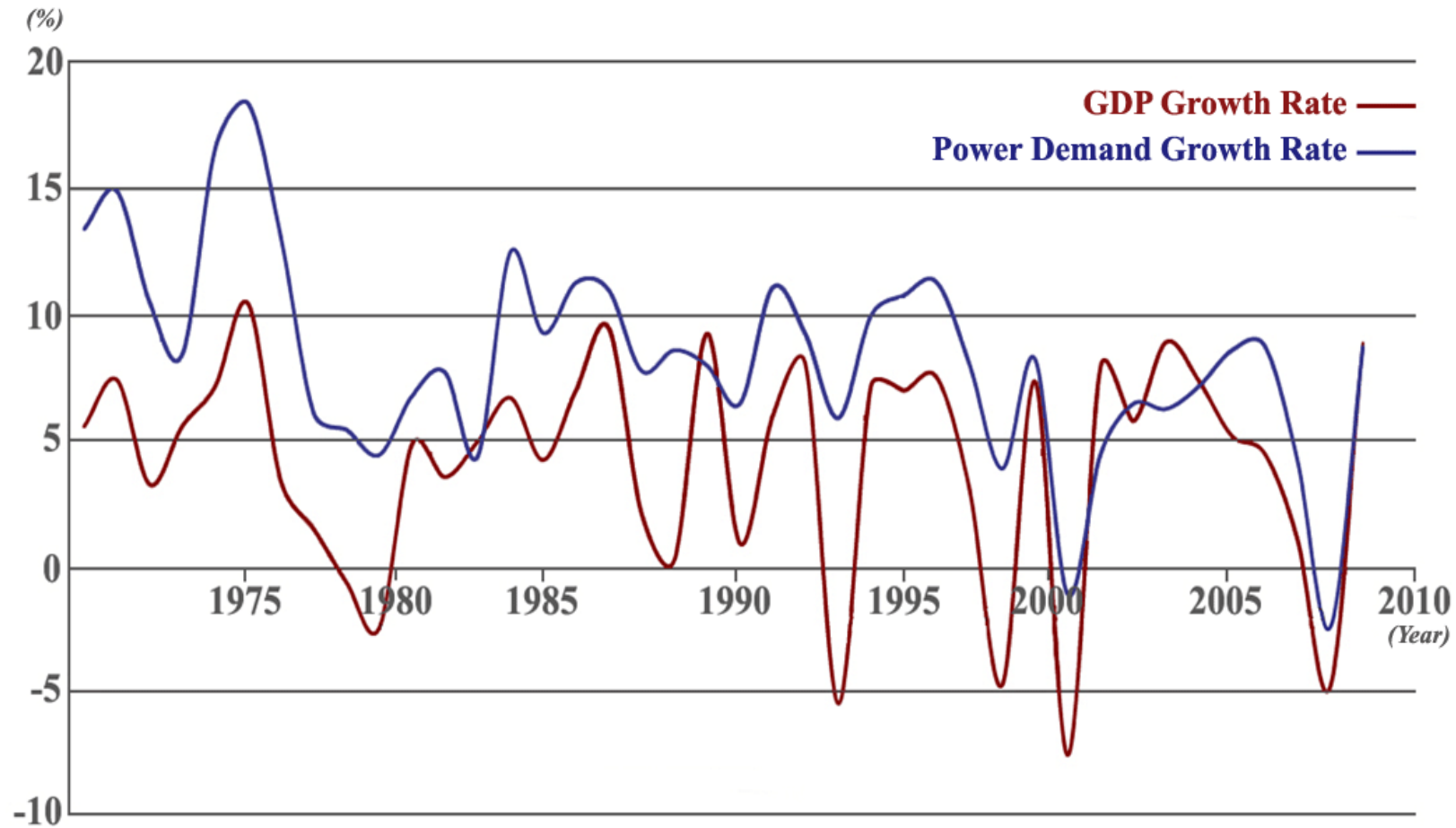

- Arama-üretim şirketlerine yatırım yaptıkları illerde diğer tüm yatırımlarda sağlanan teşviklerden yararlanabilme imkanı verilmiştir.
- TPAO'ya iki önemli ayrıcalık sağlanmıştır:
 - Halihazırda sahip olduğu işletme ruhsatlarının süresi sonuna kadar değil, o sahadaki üretim tamamen bitene kadar sürmesi
 - Halihazırda üretim yapılan sahaların işletme süresi sona erdiğinde otomatik olarak TPAO'ya devredilmesi

Türkiye Enerji Görünümü

GSYİH – Elektrik Talebi Artışı (1970 – 2010)

Türkiye'nin Genel Enerji Dengesi (1990 – 2011)

	1990	2011	Değişim
Toplam Enerji Talebi (<i>milyon tep</i>)	52,9	114,4	↑ %116 ↑
Toplam Yerli Üretim (<i>milyon tep</i>)	25,6	32,2	↑ %26 ↑
Toplam Enerji İthalatı (<i>milyon tep</i>)	30,9	90,2	↑ %192 ↑
Yerli Üretimin Talebi Karşılama Oranı	% 48	% 28	↓ - %42 ↓

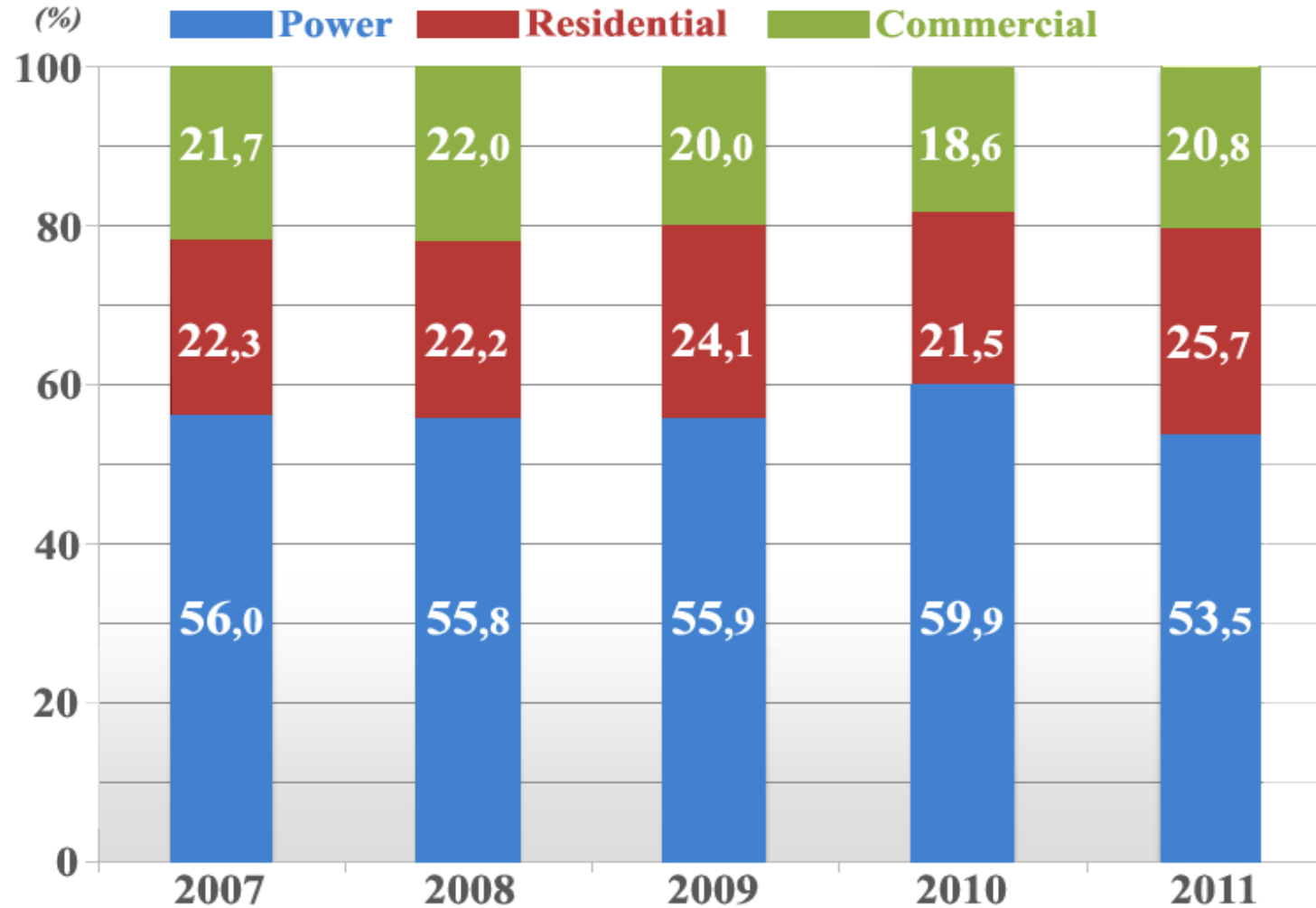
İthalatta Enerjinin Payı (2009 – 2012)

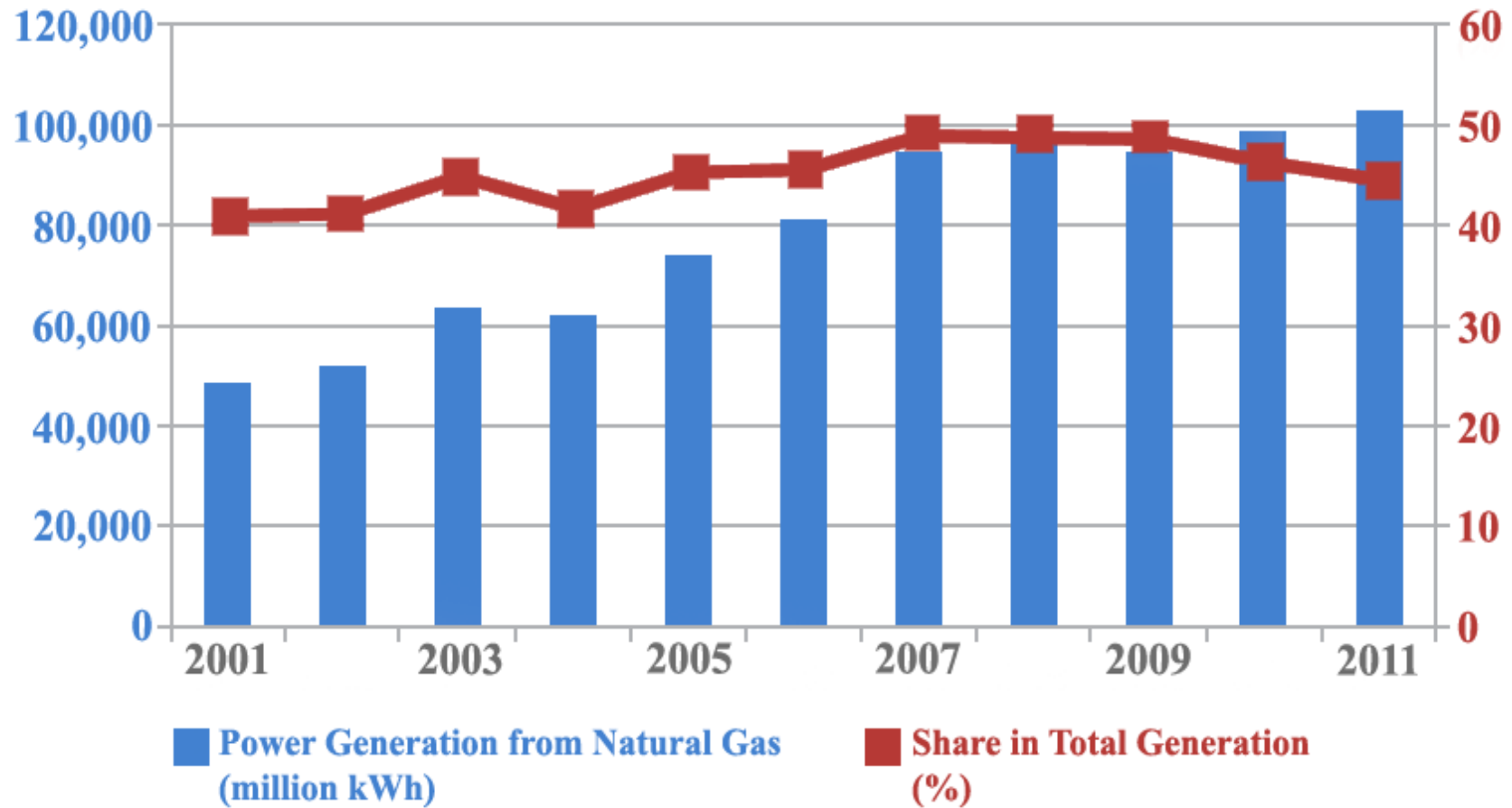
(milyar dolar)	2009	2010	2011	2012
Ham Petrol ve Petrol Ürünleri	14,9	20,6	29,2	31,5
Doğalgaz	11,6	14,1	20,2	23,2
Kömür	3,1	3,3	4,1	4,6
Enerji İthalatı Toplamı	29,9	38,5	54,1	60,1
Türkiye'nin Toplam İthalatı	140,9	185,5	240,8	236,5
Toplam İthalat İçerisinde Petrol ve Doğalgazın Payı	%18,8	%18,7	%20,5	%23,1

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

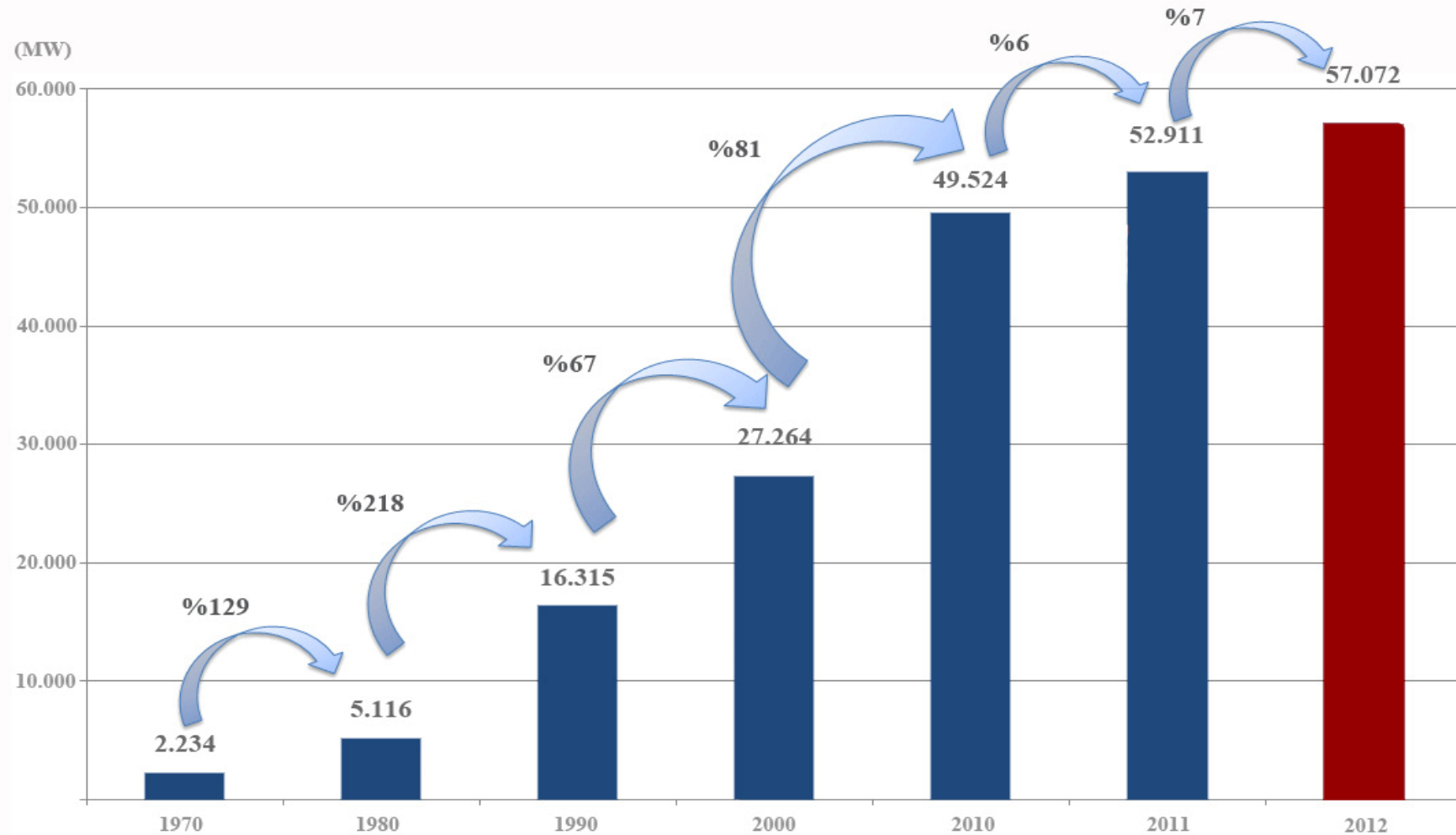
Doğalgaz Tüketiminin Sektörel Dağılımı (2007 – 2011)

Elektrik Üretiminde Doğalgazın Payı (2001 – 2011)

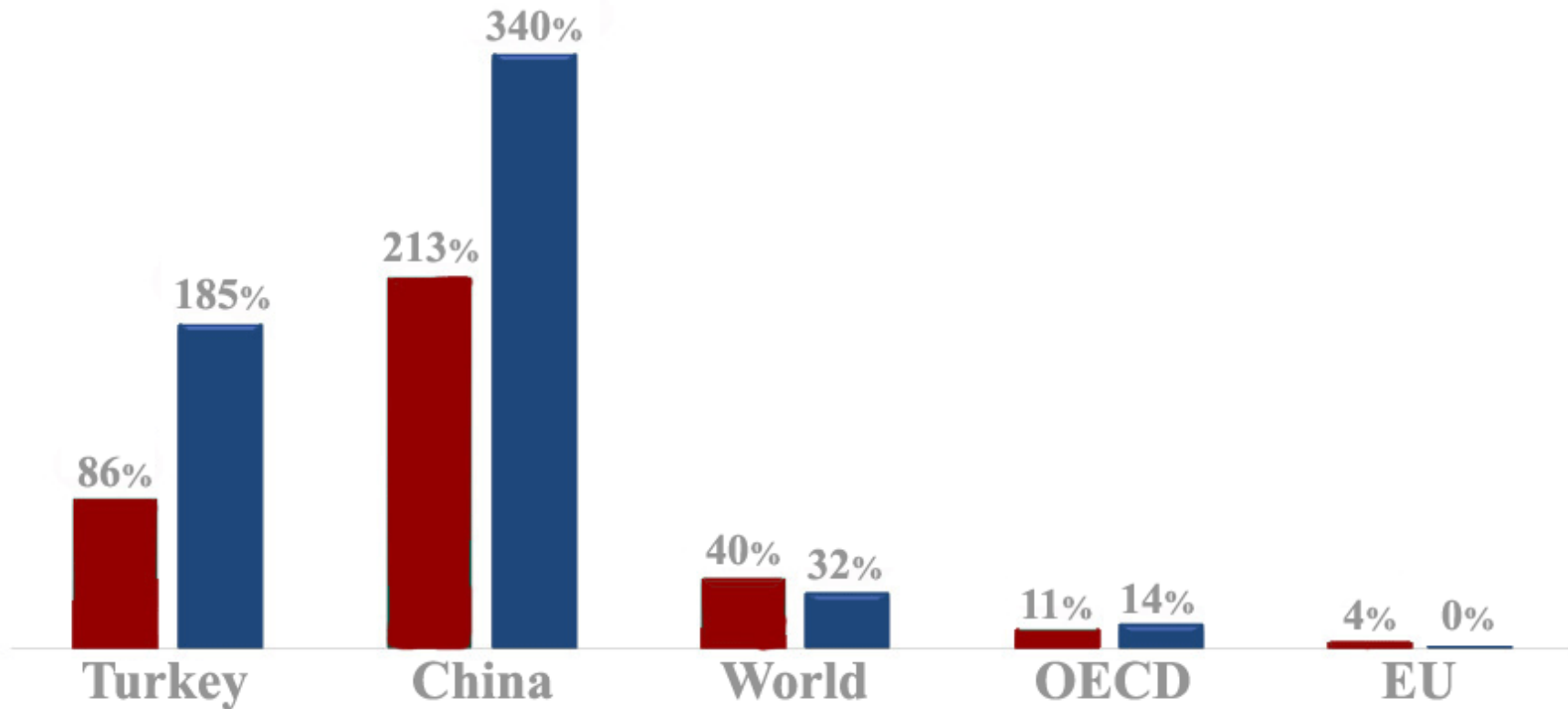
Toplam Kurulu Güç (1970 – 2012)

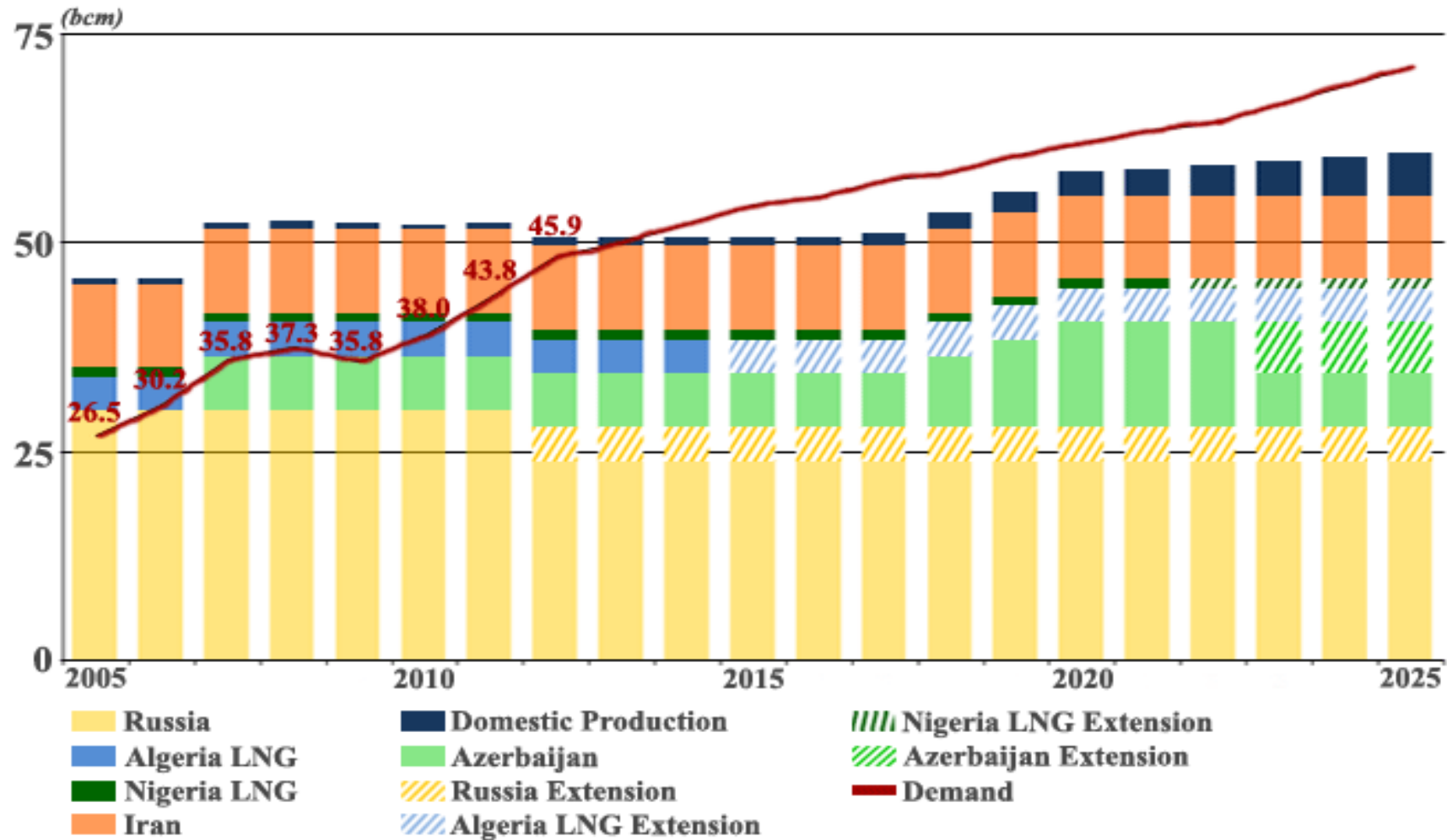
Doğalgaz & Elektrik Talebi Ortalama Artış Hızı (2001 – 2011)

■ Gas Demand Growth
■ Power Demand Growth

Doğalgaz Arz – Talep Dengesi (2005 – 2025)

Potansiyel Doğalgaz Kaynakları

- **Azerbaycan (Şah Deniz II & Yeni Sahalar)**
- **Kuzey Irak / Irak**
- **Doğu Akdeniz Offshore**
- **Karadeniz Offshore**
- **Shale Gaz**

Azerbaycan (Şah Deniz II & Yeni Sahalar)

Kuzey Irak / Irak Mevcut & Potansiyel Rezervler

Kanıtlanmış Rezerv Sıralaması :

1.S.Arabistan	265,4 milyar varil
2.İran	151,2 milyar varil
3.İrak	150,0 milyar varil

Potansiyel Rezervler :

Irak → 250 milyar varil petrol & 3,2 - 5 tcm gaz

K.İrak → 40 - 45 milyar varil petrol & 1 - 2 tcm gaz

Türkiye – Irak Dış Ticaret Hacmi (1990 – 2012)

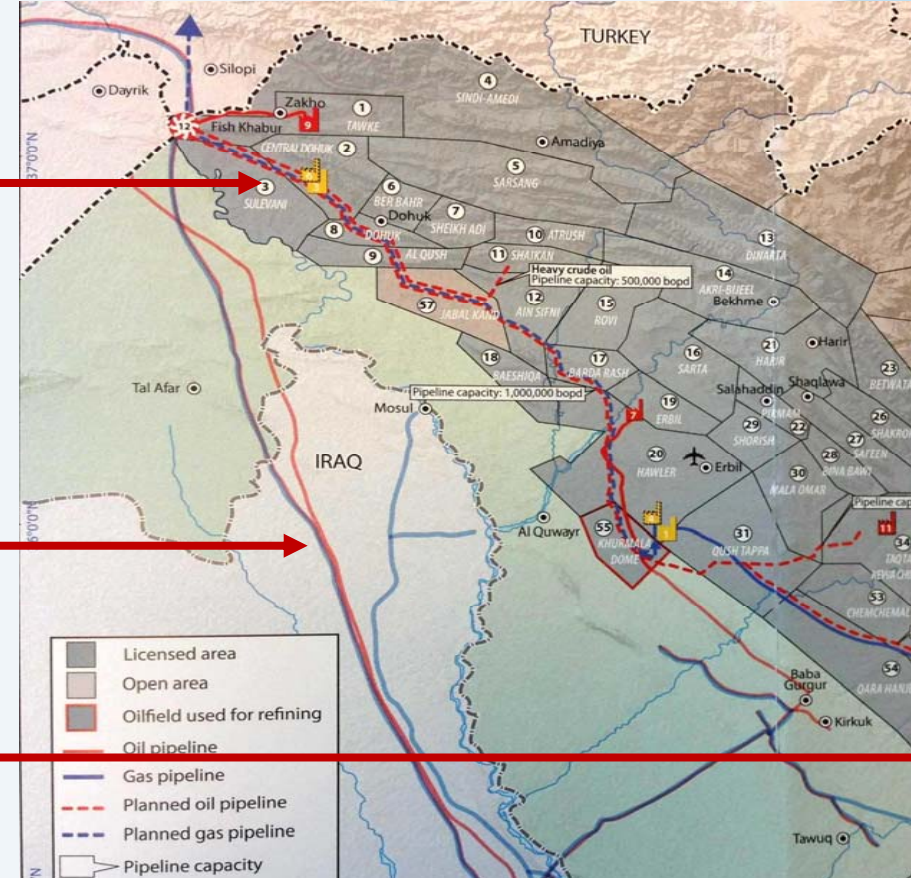
Kuzey Irak Mevcut ve Yeni Boru Hatları

**Yeni Petrol &
Gaz Boru
Hatları**

**Kerkük –
Yumurtalık
Boru Hattı**

**Khor Mor
Gaz Boru Hattı**

İhracat Potansiyeli

10 yıl içerisinde 15 bcm

20 yıl içerisinde 30 bcm

Toplam

**21 Ülkeden
44 Petrol Şirketi**

En Büyük Yatırımcı/Üretici

Genel Energy

Majör Şirketler

**Chevron
ExxonMobil
Gazprom
Total**

Kaynak: Genel Energy

Doğu Akdeniz Offshore Keşfedilen Gaz Sahaları

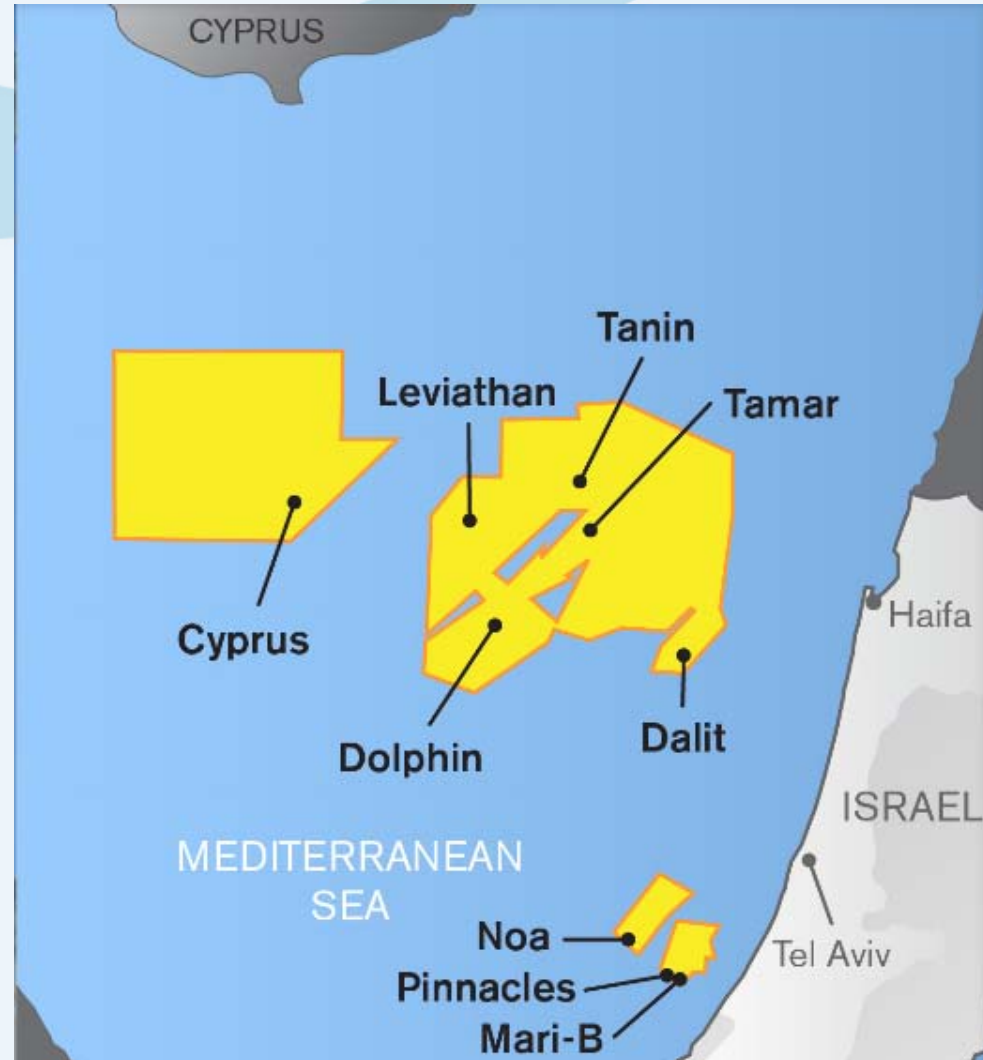
Leviathan	17 tcf
Tamar	8.4 tcf
Cyprus Aphrodite	5-8 tcf
Noa + Mari-B	1.1 tcf
Dalit	0.5 tcf

➤ İhracat Potansiyeli

10 yıl içerisinde 10-12 bcm

➤ En Ekonomik Rota

İsrail - Türkiye Boru Hattı

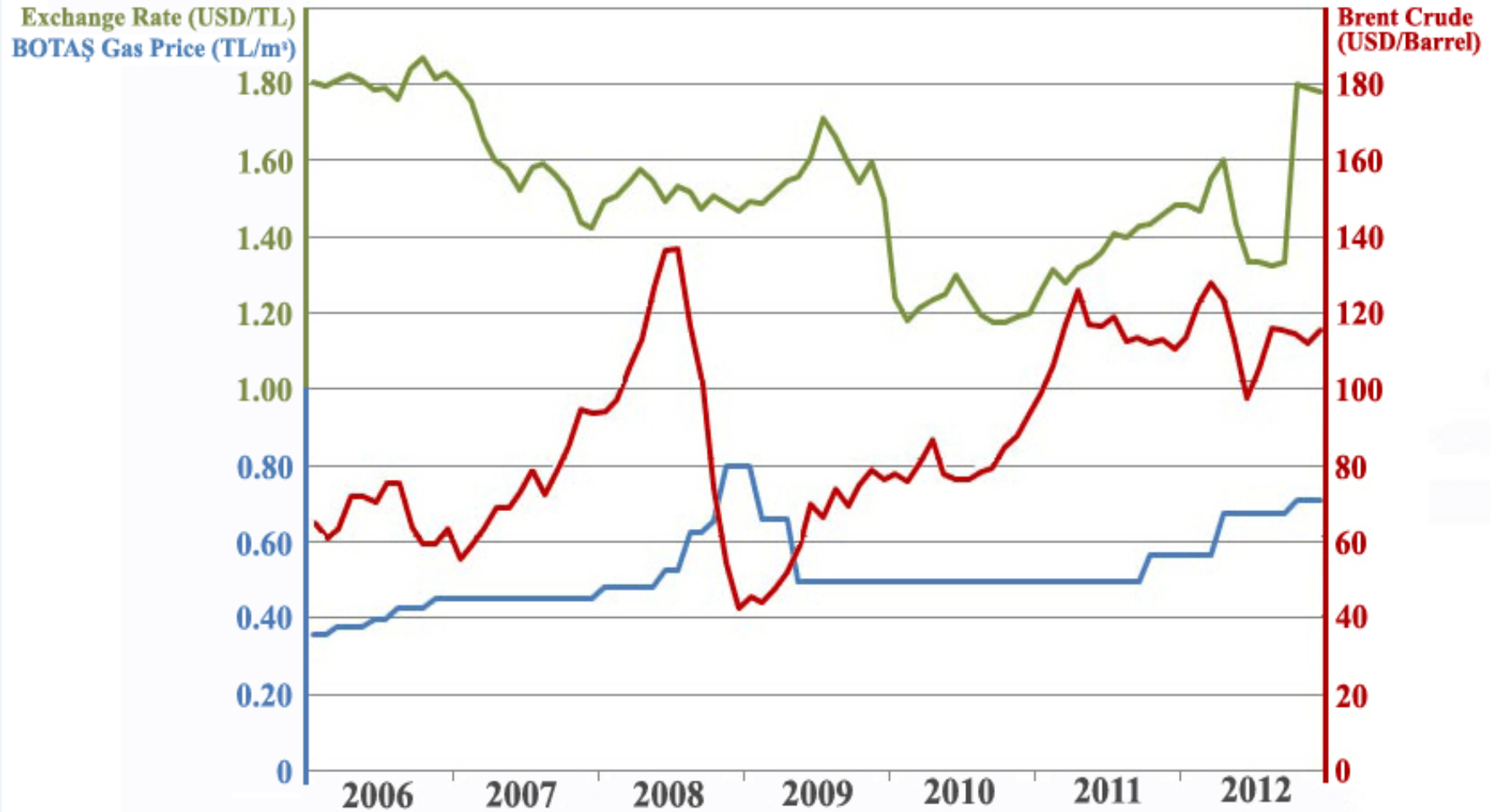

Kaynak: Noble Energy

Doğalgaz Piyasası Kanunu Değişikliğine İlişkin Görüşlerimiz

Petrol Fiyatı, Döviz Kuru ve BOTAŞ Gaz Fiyatı (2006 – 2012)

Doğalgaz Piyasası Kanunu Değişiklik Önerileri

1. Piyasadaki her türlü işlemin yazılı sözleşmeye bağlanmasına ilişkin hükmün kaldırılması
2. Depolama yükümlülüğünün, erişilebilir kapasitenin toplam ithalat miktarına oranı nispetinde belirlenmesi
3. Son Kaynak Tedariki'nin kanuna eklenmesi
4. Ulusal iletim şebekesinin transit amaçlı kullanılamayacağına ilişkin hükmün kaldırılması
5. BOTAŞ'ın pazar payının ithalatta değil, yurtiçi nihai tüketicilere satışlarda %20'ye düşürülmesi
6. Sübvansiyonların kaldırılmasına ilişkin hükmün aynen korunması

Doğalgaz Piyasası Kanunu Yeni Madde Önerileri

1. BOTAŞ'ın dahili kullanım gazı, yastık gazı ve dengeleme gazı da dahil olmak üzere, yurtiçindeki diğer tedarikçilerle alım-satım anlaşmaları yapması
2. BOTAŞ'ın her bir piyasa faaliyetine paralel olarak 6 ayrı şirket altında yeniden yapılandırılması (Doğalgaz İletim, Petrol Taşımacılığı, LNG Terminali, Tuz Gölü Depo, Ticaret, Doğalgaz Piyasası Mali Uzlaştırma)
3. Bu şirketlerin 233 sayılı KHK dışına çıkartılması
4. Doğalgaz İletim ile Petrol Taşımacılığı haricindeki 4 şirkete ilişkin özelleştirme sürecinin netleştirilmesi
5. BOTAŞ'ın yeniden yapılandırılmasına ilişkin münhasır kanun çıkartılması

Doğalgaz Piyasası Kanunu Çıkartılması Önerilen Maddeler

- 1. İthal edilecek doğal gazın kaynağı, rezervleri, üretim tesisleri ve iletim sistemi hakkında doğal gazın satıcı tarafından alınan bilgi ve garantinin bulunması**
- 2. (...) BOTAŞ'ın mevcut sözleşmelerinin devam ettiği ülkelerden ithalat yapmak için lisans başvurusunda bulunulması halinde, ithalat için başvurulacak miktarın %50'sinin BOTAŞ'ın mevcut yükümlüklerinden düşürülmesi şartı aranır.**

EPDK – PETFORM – DİVİD Ortak Çalışmaları Yol Haritası

1.İstişare Toplantısı (Mart 2013)

BOTAŞ'ın ayrıştırılması
BOTAŞ'ın pazar payı
Depolama taahhüdü
Serbest tüketici kararları
Son kaynak tedarikçisi
Basınç bedeli
UDN/TN ticareti
Elektrik piyasası faz farkı
Damga vergisi
Ekonomik olmayan bölgeler
Maliyet bazlı fiyatlandırma

Fiyat farklılaştırılması
Depolama tarifesi
Dengeleme gazı
Pozitif dengesizlikte k faktörü
Emanet gaz
İletim yatırımları ve tarifeler
Ölçün altyapısı ve EBT
Depolama ve LNG yatırımları
Depolama – Gün içi revize
ŞİD – Kapasite rezervasyonları
Kesinti – kısıntı prosedürü

7.Taşıtanlar Forumu (Nisan 2013)

ŞİD değişiklik önerileri
Kapasite devri ve toleranslar
Basınç bedeli
Depolama – Gün içi revize
Çoklu çıkış noktası tahsilatı
Serbest tüketici kararları
Son kaynak tedarikçisi
TAHİS & MTS
Dahili kullanım gazı
Stok gazı
Dengeleme piyasası

2.İstişare Toplantısı (Temmuz 2013)

Doğalgaz Borsası & Mevzuat
Ortak Çalışma Grupları
(Mayıs – Haziran 2013)

Doğalgaz Borsası
Danışmanlık İhalesi
(Mayıs 2013)

Temel Önerilerimiz (I)

Doğalgaz Piyasası

1. Sübvansiyon ve çapraz sübvansiyon uygulamalarına son verilmesi,
2. Özel sektörün doğalgaz ithalatının önündeki tüm engellerin kaldırılması
3. Piyasada adil ve şeffaf bir rekabetin tesis edilebilmesi açısından BOTAŞ İletim ile BOTAŞ Ticaret'in ivedilikle ayrıştırılması,
4. Kompresör ve doğalgaz depolama tesisleri başta olmak üzere altyapı ile EBT-SCADA başta olmak üzere IT yatırımlarının beklentileri karşılayacak şekilde BOTAŞ tarafından tamamlanması,
5. Ülkemizde bir doğalgaz ticaret merkezi tesis edilebilmesi için gerekli hukuki ve ticari ortamın oluşturulması için piyasa oyuncularıyla eşgüdüm içerisinde adımlar atılması.

HEDEF: LIBERAL, REKABETÇİ VE LİKİT DOĞALGAZ PİYASASI

Önerilerimiz (II)

Enerji Piyasası

1. Toplam enerji tüketiminde yerli kaynakların payını arttırıcı ve enerji verimliliğini teşvik edici politikaların uygulanması,
2. TPAO'nun denizlerde majör şirketlerle stratejik ortaklık oluşturmaya tam destek verilmesi,
3. Türk kamu ve özel şirketlerinin Irak başta olmak üzere arama-üretim yatırımlarının politik ve ekonomik gerektiğinde finansal açıdan desteklenmesi
4. Türkiye'nin shale oil ve shale gas potansiyelinin araştırılmasına yönelik kapsamlı bir plan ve projeler hazırlanması
5. Yenilenebilir enerji kaynaklarının enerjideki payının artırılması,
6. Nükleer enerji santrallerinin kurulması (son teknoloji + doğru seçilmiş lokasyonlar)

HEDEF: ENERJİ İTHALAT FATURASININ AŞAĞIYA ÇEKİLMESİ, CARİ AÇIĞIN DÜŞÜRÜLMESİ; ENERJİNİN VERİMLİ KULLANILMASI VE ENERJİ KAYNAKLARININ ÇEŞİTLENDİRİLMESİ

TEŞEKKÜRLER